

KARILAR KOĞUŞU 1989

Halit Refiğ

Genel Bakış

Kemal Tahir'in kendi cezaevi deneyimlerine dayanan otobiyografik nitelikler taşıyan aynı adlı romanı (1974)'ndan uyarlanan film, Murat adlı ana karakterin hapishanedeki günlerini anlatır. Anlatıda çeşitli suçlardan hüküm giymiş mahkûmların birbirleriyle ve hapishane yönetimiyle ve gardiyanlarla olan ilişkileri yer alır. Refiğ, filmde Tahir'in romanında yer alan adalet, suç, suçlu, vicdan, ceza, iyilik ve kötülük gibi kavramlara değinmeye çalışmıştır.

Karılar Koğuşu Halit Refiğ'in olgunluk dönemi eserlerindendir. 1990 Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde En İyi Film ödülü de dâhil olmak üzere beş ödül kazanmıştır. Önemli bir oyuncu kadrosuna da sahip olan filmde, Yeşilçam döneminde ortaya çıkarak ünlenen ve artık olgun birer oyuncu olan Hülya Koçyiğit ve Kadir İnanır başrolde dirler. Film Erol Taş, Sami Hazinses gibi eski kuşak oyuncuların yanında yeni kuşak oyuncuları da içermektedir.

Kişiler

<i>Murat</i>	Malatya cezaevinde siyasi nedenlerle yirmi yıla mahkum edilerek yatmakta olan bir yazar.
<i>Tözey</i>	Kentin genel evinde çalışmakta iken karıştığı bir kavga nedeniyle bir aylık hapis cezası alan tanınmış bir fahişe.
<i>Hanım</i>	Yaşça küçük sevgilisi ile bir olup kocasını öldürmekten hüküm giymiş olan bir kadın.
<i>Şefika</i>	Kadınlar koğuşunun gardiyanının ölmesi üzerine yeni gardiyan olarak göreve başlayan kadın.
<i>Mahmut</i>	Cezaevinin baş gardiyanı.
<i>Abdullah</i>	Cezaevinde yatan ve uzun mahkumiyetini tamamlamak üzere olan bir mahkum.
<i>Müdür Bey</i>	Cezaevinin yöneticisi.
<i>Ayşe</i>	Kadınlar koğuşunun gardiyanı.
<i>Nebahat</i>	Baş gardiyanın genç kızı.
<i>Ali</i>	Hanım'ın reşit olmayan sevgilisi.
<i>Aduş</i>	Kadın mahkumlardan birinin küçük yaştaki kızı.

Öykü

Yıl, 1942. Yer, Malatya Cezaevi. Murat, siyasi görüşleri nedeniyle dönemin hükümetine bağlı mahkemeler tarafından yirmi yıla mahkum olmuş ve cezasının beş yılını doldurmuş olan sol görüşlü bir yazardır. Cezaevi, mahkumların içeride serbestçe hareket edebilmelerine imkan veren, ziyaretçilere serbest, yarı açık bir cezaavidir.

Murat cezaevinin az sayıdaki siyasi ve eğitimli mahkumundan biridir. Murat, burada, hapishane yönetimine yazmanlık ve muhasebecilik yapmakta, cahil mahkûmlara hukuki süreçlerde akıl hocalığı yapıp destek vermekte, geriye kalan zamanını ise mahkûm ve görevlilerle arkadaşlık ederek ve kendi yazıları üzerine çalışarak geçirmektedir. Murat, olumlu özellikleri nedeni ile hem mahkumlar hem de cezaevi yönetimi tarafından sevilip sayılan bir kişidir. Arkadaşı olan dönemin ünlü şairi ve aydını Nazım Hikmet ile mektuplaşarak dertleşir.

Kadınlar koğuşunda kalan mahkûmlardan Hanım, sevgilisiyle suç ortaklığı yapıp kocasını öldürmekten yargılanmaktadır. Muhtemel bir idam cezası tehdidiyle karşı karşıya olan Hanım'ın davası ile Murat özel olarak ilgilenmektedir. Diğer yandan da başka mahkumların istediği dilekçeleri yazarak onlara yardım eder. Murat, kadın mahkumların hayranlığını kazanmıştır.

Kentin genelevinin tanınmış ve nüfuzlu kadınlarından olan Tözey bir aylık cezasını çekmek üzere cezaevine girer. Murat'a aşık olan Tözey, maddi gücünü ve nüfuzunu kullanarak Murat'ı rahat ettirmeye çalışarak onun kalbini kazanmaya çalışır. Uzunca bir süre daha cezaevinde kalacak olan Murat, Tözey ve diğer kadınların ilgisine karşılık vermeyerek imkansız ve yıpratıcı bir gönül ilişkisine girmekten kaçınmaktadır.

Murat, Hanım'ın davası ile ilgilenirken kendisine suçu Ali'ye yıkması gerektiğini, çünkü Ali'nin reşit olmadığı için idam cezası verilemeyeceğini anlatır. Hanım, Ali'nin başına kötü bir şey gelmesinden korkarak, kendi başına gelebilecekleri bile bile ifadesini değiştirmez.

Kadınlar koğuşunun iyi kalpli ve yardımsever gardiyanı Ayşe'nin beklenmedik ölümü üzerine cezaevi yönetimi kızı Şefika'yı göreve alır. Şefika, annesinin aksine son derece hırçın ve kötü davranışları olan biridir. Şefika'nın gelişi ile cezaevinde huzursuzluk ve gerilim de artar. Diğer kadınlar gibi Şefika da Murat'a yaklaşmaya çalışsa da ondan yüz bulamayınca bir süre sonra gardiyanlardan biri ile kaçarak kocası ve çocuklarını terk eder. Tözey, cezasını çektikten sonra tahliye edilir; ancak sık sık Murat'ı ziyarete gelir. Tözey'in ısrarlarına rağmen ondan uzak duran Murat, onu kendisinden vazgeçirmeye çalışır.

Hanım'ın idama mahkum edilerek cezasının ansızın infaz edilmesine engel olamaması Murat'ı derinden etkiler. Murat, cezaevinde karşılaştığı türlü türlü insan tiplerini içine alan ve suç, adalet, masumiyet, iyilik, kötülük gibi temalara değineceği romanını kaleme almaya başlar.

Sahneler

Murat Yatağında uzanmış, arkadaşından gelen mektubu okumaktadır. O sırada içeri küçük kız çocuğu Aduş girer. Murat onunla çocukça sohbet eder. Bir kadın dışarıdan Aduş'a seslenir. Aduş korkarak yatağın altına saklanır. Murat'tan orada olduğunu söylememesini ister. Yüzünde yara olan kadın gardiyan içeri girer. Murat, ona hastalığının durumunu sorar. Kadın, evde oğlunun kendisine eziyet ettiğini anlatır. Murat'a çarşıdan bir şey isteyip istemediğini sorar. İçeri bir bacağı topal Sefer girer. Aralarında af ve hükümet hakkında konuşurlar. Kadın (Ayşe), Allah'ın ve hükümet'in işinin anlaşılamayacağını söyler. Aduş, kadınla dışarı çıkar. Abdullah Ağa, dışarıdan Sefer'i çağırır.

Erkekler koğuşu Murat, koğuşa girer içerdekileri selamlar. Nazmi Bey onu yanına buyur eder. Sigara ikram eder. Murat, Huguş Hanım'ın kendisini dilekçe yazmaya çağırdığını anlatır. Nazmi, kendisinin de hanımın da fişlendiklerinden yakındır. Milli Şef'e hakaretten içeri atıldığı ve sicilini nasıl temizleyebileceği hakkında konuşur. Murat, bunun tek yolunun boyun eğmek olduğunu kendisinin yıllardır fişlenmiş olduğunu söyler.

Dilekçe Hoca, camdan Huguş bacıyı çağırır. Kadın, dört aydır İsmet Paşa'ya hakaretten mahpusta yattığını, Murat'tan kendisinin masum olduğunu anlatan ve af dileyen bir mektup yazmasını beklediğini söyler. Yanlarına Hanım yaklaşır. Murat onun davasının durumunu sorar. Hanım, kendisinin suçsuz olduğunu söyler. Murat, delillerin ve şahitlerin aksini gösterdiğini söyler. Hanım, ifadelerin zorla alındığını söyler. Başka bir kadın, yanlarına gelir, kendi davasının ne olacağını sorar. Cinayetten yargılanmakta, asılmaktan korkmaktadır.

Baş gardiyanın kızı Murat koridorda Abdullah ile rastlaşır. Kadınlara yardımdan geldiğini anlatan Murat'a, kadınların gözünün Murat'ta olduğunu söyler. Murat bunu kabul etmez. Yaşlı kadın ve Aduş çarşıdan gelirler. Murat baş gardiyan Mahmut Efendi'nin odasına gider. Orada gardiyanın kızı ile karşılaşır. Genç kadın kendisine kazaklık yün hediye eder. İçeri giren gardiyan Murat'a müdürün yanına gitmesini söyler.

Cezaevi müdürü Murat cezaevi müdürünün odasına girer. Müdür, Murat'a cezaevi hesaplarını düzgün tutup tutmadığını sorar. Murat savaş haberlerini sorar. Müdür Rusların gerilediğini söyler. Ofisten ayrılırken işleri Murat'a teslim eder.

Ziyaret Hacı Abdullah, Hanım'ın idama mahkum olduğunu sevgilisi Ali'nin de otuz yıla mahkum olduğu haberini getirir. Murat bunun olmasını beklediğini söyler. Ali'nin annesi gelmiştir. Murat yanlarına gider. Kadına Hanım'a merhametli davranmasını, çünkü çok zor durumda olduğunu, karşılığında mahkemeye iyi bir dilekçe yazacağını söyler. Kadın sevinir.

Kurtuluş Murat, Ali'ye, Hanım'ın suçu kendisinin üzerine atması gerektiğini, mahkemenin yaşı küçük diye ölüm cezası veremeyeceğini anlatır. Hanım'ın idamdan tek kurtuluş yolunun bu olduğunu söyler.

Avluda Hanım, avluya gelir. Parmaklıkların ardından Murat'la konuşurlar. Murat temyiz için dilekçe yazacağını, cezayı bozdurmaya çalışacağını, ancak kendisinin de işbirliği yapması gerektiğini söyler.

Kahve falı Murat odasında mektup yazar. Mektubunda Hanım'ın davasından ve diğer şeylerden bahseder. Topal, onu dışarı, diğerlerinin yanına, kahve içmeye davet eder. Tözey'in gönderdiği kahveler gelir. Saz çalıp eğlenirler. Aduş dans eder. Gülerler. Jandarma onbaşısı gelir. O da kahve ister. Tözey adamların içtiği kahvelerin fincanlarından fal bakar. Tözey, Murat'ın falında bir kadının onu düşündüğünü söyler. Murat bunun mümkün olmadığını, uzun yıllar sonra ancak dışarı çıkacağını söyler.

Ofiste Murat, müdüriyetteki ofiste çalışmaktadır. Müdür gelir. Hanım'ın davasının zorluğu ve Murat'ın mahkumiyetinden söz ederler. Müdür, sakinleşmesi için Murat'ı avluya gönderir.

Avluda Murat avluda Hanım'la konuşur. Temyiz dilekçesini yazmıştır, dilekçeyi cebinden çıkarır, imzalamasını ister. Hanım, suçu Ali'nin üzerine atmaya cesaret edemez. Bir kadın yanına gelir, kocasının altınlarını istediğini söyleyip Murat'tan tavsiye ister. Murat, altınları senetsiz asla teslim etmemesini tembihler. Huguş bacı, kocasından ve onun sevgilisinden intikam almak için bir dilekçe yazmasını ister Murat'tan. Murat kızar, dışarıdakilerin içeri atılması için dilekçe asla yazmayacağını söyler. Avluya Tözey gelir. Murat'a elindeki mektupları gösterir. Bir adamı dövmekten bir ay ceza aldığını anlatır. Sohbet ederler. Tözey, Murat'ı düşündüğünü söyler.

Abdullah'la sohbet Abdullah Murat'ın odasına gelir. Umut, umutsuzluk, geçmiş ve gelecek üzerine kısa bir konuşma yaparlar. Murat, Tözey'in gençliğinde nasıl olduğunu, onunla birlikte olup olmadığını sorar Abdullah'a. Abdullah, genelevde başka bir kadın ile ilişkisi olduğunu ve Tözey'e hiç yaklaşmadığını anlatır. Çıkınca da gitmeyeceğini, çünkü fabrikada çalışan kadınların bunu bedavaya yaptığını söyler. Murat ise çalışan, para kazanan bir kadının erkeklere aldanmayacağını iddia eder.

Ziyaretçiler Genelevden arkadaşları Tözey'i ziyarete gelirler. Erkek mahkumlar laf atarlar. Tözey arkadaşlarını Murat'a tanıtır. Murat'ı över. Şakalaşırlar. Murat, beş yıl yattığını on sene cezası daha olduğunu anlatır. Tözey, kadınlara Murat'ın siyasi mahkum olduğunu anlatır. Baş gardiyanın küçük kızı gelir. Tözey ile ablası hakkında konuşurlar. Küçük kız ve Tözey birbirlerinden hoşlanmazlar. Arkadaşları Tözey'i dostuna mektup yazması için ikna etmek isterler. Tözey kızgındır. Murat da bir mektup yazmasını önerir.

Sigara Tözey, Murat'a beş kutu kaliteli sigara gönderir. Murat Tözey'in ilgisinden rahatsızdır. Hediyesini geri çevirir. Yaşlı kadın buna anlam veremez. Tözey'in ona aşık olduğunu söyler.

Tözey, Murat'ın kendisini red etmesine öfkelenir. Kadınlar adamın on yıl daha hapis yatacağını, boşuna ümitlendirerek kötülük yapmamak gerektiğini söylerler. Tözey, Murat'a çok iyi bakacağını söyler.

Ölüm Topal, Murat'ın yanına gelir. Tözey'in çok üzgün olduğunu, onu teselli etmesini ister. Tözey, onu görmeye kadınlar koğuşuna giden Murat'ın eline sigaraları tutuşturur. Murat ayrıldıktan sonra yaşlı kadın gardiyan Ayşe kalp krizi geçirerek ölür.

Yeni gardiyan Baş gardiyan, Ayşe'nin kızı Şefika'yı yeni gardiyan olarak önerir. Tözey, hapisanede Ayşe kadın için mevlit okutur. Yeni gardiyan Şefika, göreve gelir. Müdür, onun tavırlarından hoşlanmaz. Hacı Abdullah, Murat'a Şefika'nın pekiyi biri olmadığını öğrendiğini söyler. Murat, Hacı Abdullah'a radyodaki haberleri sorar. Abdullah Almanlar'ın Ruslar'ı yenmekte olduğundan bahseder. Almanlar'ı takdir ettiğini söyler. Murat, Almanlar'ın önünde sonunda yenileceklerini iddia eder. Abdullah konuyu değiştirip yeni gardiyan meselesini hatırlatır.

Gözdağı Gardiyanlardan biri sabah Şefika'nın görevi başında olmadığını görünce bağırarak onu uyandırır. Şefika adama saldırır. Herkes toplanır. Şefika, gardiyanı baş gardiyana şikayet eder. Adam korkar, Şefika'dan özür diler. Şefika, Murat'ın odasına gelir. Tözey, bir ihtiyacı olup olmadığını öğrenmek üzere göndermiştir. Murat, müdürle kendisi hakkında konuştuklarını söyleyip davranışlarına ve giyimine dikkat etmesi tavsiyesinde bulunur. Şefika, istediğini giyip istediği şekilde davranacağını, eğer karışılırsa müdürün başına iş açacağı tehdidinde bulunur.

Murat Tözey'i görmeye gittiğinde Abdullah ile konuşmalarına şahit olur. Geri dönerken Ali ile karşılaşır. Ali, Hanım'ın tek umudunun Murat olduğunu söyler. Murat başgardiyanın odasına gider. Başgardiyanın kızı Nebahat da oradadır. Nebahat'a bir evlilik teklifi yapılmıştır.

Tahliye Tözey, gardiyan Şefika ile beraber Murat'ın odasına gelir. Tözey ile şakalaşırlar. Tözey, tahliye edildiğini ancak tekrar ziyarete geleceğini, bir ihtiyacı varsa haberdar etmesini söyler. Tözey ayrılırken ağlar.

Kazak Hanım, Murat'la avluda sohbet eder. Kendisini kurtarmak için Ankara'ya mektup yazıp yazmadığını sorar. Tözey'den şikayet eder. Ördüğü kazağı verir Murat'a.

Boşanma Şefika Murat'ın odasına gelir. Kocasından boşanmak istediğini anlatıp, Murat'tan dilekçe yazmasını ister. Murat, böyle bir şey için dilekçe yazmak istemediğini söyler. Şefika'ya ibadete yönelmesini tavsiye eder. Şefika'nın kocası yanında çocuklarla içeri girer. Şefika onları istemez. Tartışırlar. Murat kızar ve hepsini odasından kovar.

İki ziyaretçi Tözey, ziyarete gelir. Kurban kestirip etini mahkûmlara dağıtmak ister. Murat teşekkür eder. Baş gardiyanın odasına gittiğinde onun kızı Nebahat ile karşılaşır. Sohbet ederlerken Tözey

gelir. Murat, gerginleşen iki kadını tanıştıır. Tözey ayrılırken hastaneye gitme bahanesiyle kendisini ziyaret etmesini, jandarma onbaşısına bunun için rüşvet verdiğini söyler.

Şikayet Murat, müdürün odasına gider. Müdür, hakkında şikayet olduğunu, Tözey'in ziyaret etmesinden jandarma komutanının rahatsız olduğunu anlatır. Siyasi mahkum olduğu için Murat'a dikkat edilmesini istemiştir. Müdür, karakol komutanını yanına çağırır. Çavuş, Tözey'in gelmemesi gerektiğini yineler. Murat buna karşı çıkar. Tartışrlar. Murat, Çavuş'u konuşması ile ikna eder.

Kabus Sabah kalktığıında Murat kendisini hasta hissediyordur. Baş gardiyan onu asker eşliğinde hastaneye gönderir. Onbaşı onu Tözey'in bulunduğu geneleve getirir. Murat burada Nebahat'la karşılaşır. Buna inanamaz.

Abdullah'ın tahliyesi Murat, Abdullah'ın sesiyle uyanır. Abdullah ertesi gün tahliye edilecektir. Heyecanlıdır. Dışarıdan korktuğunu söyler. Tözey Murat'ı ziyarete gelir. Gönderdiği yiyecekleri yemediği için ona kızar. Hanım, onları görür. Asılmasından Tözey'i sorumlu tutacağını söyler. Murat'ın kendilerini unuttuğunu ve temyizle ilgilenmediğini söyler. Abdullah dışarı çıkarken Murat ona dikkatli olmasını öğütler. Ailesi Abdullah'ı karşılar.

Gece Murat, geceleyin yatarken gardiyanlardan biri ile Şefika'nın konuşmalarını duyar. Şefika ve gardiyan sevişirler.

Kaçış Şefika'nın kocası telaşla Murat'a gelir. Şefika'nın gardiyanla birlikte kentten kaçtığını söyler. Ondand zina davası için dilekçe yazmasını ister ve ağlar. Hacı Abdullah Murat'ı ziyarete gelir. Tözey'in yeni bir dost bulduğunu anlatır. Murat, bunu yadırgamaz. Nebahat gelir. Murat onu beklememesini söyler. Nebahat ağlar.

İnfaz Hapishane müdürü Murat'a Hanım'ın o gece infaz edileceğini söyler. Murat'ı kimseye bunu duyurmaması için uyarır. Hanım'ı uykusundan uyandırır. Hanım, ağlar, yalvarır, Murat'tan yardım ister. Murat bir şey yapamaz.

Kapanış Murat müdürün odasına girer. Müdür, küçük Aduş'u koruyucu aile olarak yetiştirmek istediğinden bahseder. İyilik ve kötülük üzerine konuşurlar. Müdür, Nazım Hikmet'ten gelen mektubu iletir. Murat, Nazım'a tasarladiğı romanı anlatan mektubunu yazar.

Temalar

Vicdan Anlatının baş karakteri Murat, yardımsever ve vicdanlı bir kişidir. Çevresindeki mahkumların sorunlarıyla yakından ilgilenir. Özellikle Hanım'ın davası konusunda endişelidir. Onun asına çeşitli mercilere dilekçe yazıp başvurular yapmakla kalmaz, aynı zamanda Hanım'ı da ifadesini değiştirmesi konusunda bıkıp usanmadan ikna etmeye çalışır. Hanım, asıldığıında büyük acı çeker. Diğer yandan, Şefika'nın kocasından ayrılmak için başvuru yapmasına yardım etmez. Şefika'nın, küçük yaştaki çocuklarını terk ederek sefil olmalarına yol açmasında rol almaya razı olmaz.

Murat dışında başka karakterlerde de bu vicdan meselesi karşımıza çıkar. Tözey, uzunca bir süre ısrarla Murat'ın peşinden koşmaya ve ona aşkını ispatlamaya çalışır. Hapisten çıktıktan sonra da ziyaretleriyle Murat'ın yanındadır. Ancak Hanım, bu ziyaretlerden birinde, eğer başına bir iş gelirse bunun sorumlusunun kendisi olacağını söyler ona. Murat'ın aklını kurcaladığı için kendi davasıyla yeterince ilgilenmediğini düşünmektedir. Bu, Tözey'i ciddi bir biçimde etkiler. Üzülen Tözey bu olaydan sonra bir daha Murat'ı ziyaret etmez.

Yaşlı gardiyan kadın Ayşe de koğuşundaki kadın mahkumlara iyi davranır. Onların yardımına koşar. Annesi ile birlikte cezaevinde kalmak zorunda olan küçük Aduş'u dışarıya gezmeye ve çeşitli ihtiyaçlarını karşılamaya götürür.

Otoriter devlet Filmin tartışmaya açtığı temalardan biri de 1940'lar Türkiye'sinin otoriter devlet anlayışı ve düşünceyi ifade hürriyeti çatışmasıdır. Murat, yasalar nazarında herhangi bir suç işlememiş olmasına karşın mevcut yönetimi eleştirmesinden ve bilinen muhalif kimliğinden ötürü büyük bir hapis cezasına çarptırılmıştır. Filmde Murat'ın suçsuzluğu veya tanımlanamayan suçu çeşitli kereler dile getirilir. Bir siyasi suçlu olarak "devlet düşmanı" olarak nitelendirilen Murat'a kolay kolay af çıkmayacağı hem kendisi hem de çevresindekiler tarafından yinelenir.

Bir öğretmen ve kadın mahkumlardan Huguş da devlet başkanına hakaretten dolayı hükümlüdürler. Huguş, kurtulmak için Murat'tan cumhurbaşkanının yeğenine masumiyetini anlatan bir mektup yazmasını ister.

Diğer bir siyasi mahkum, yazdığı şiir nedeniyle cezaevinde olan öğretmenle Murat konuşurlarken, kurtuluşun tek yolunun suçlamaları kabul edip özür dilemekten ve iktidarın hoşuna gidecek şeyler

yazmaktan geçtiğini tartışır. Bu iki örnek, hukukun üstünlüğünden ziyade ülkede iktidar sahiplerinin üstünlüğünün olduğunu ve yönetimde keyfiyeti temsil etmektedir.

Aşk ve Tutku Filmde, cezaevi koşulları altında bile sevgi ve aşkın varlığı görülmektedir. Tözey, Murat'a âşık olur. Onun sevgisini kazanmak için çabalar. Baş gardiyan Mahmut'un kızı Nebahat de Murat'ı sevmektedir. Kadınların ilgisi Murat'ın hoşuna gitse de, daha uzun yıllar hapis yatması muhtemel olan Murat, her iki kadınla da platonik bir ilişkiye girmekten kaçınır.

Karakterlerin bir kısmı, tutku suçları nedeniyle hapis yatmaktadır. Abdullah, sevdiği kadın için bir adamı öldürmüştür. Hanım ve Ali, ilişkilerine engel olarak gördükleri Hanım'ın kocasını öldürdükleri için cezaevindedirler.

Ceza Filmin değindiği ana temalardan biridir ceza. Hapishanedeki mahkûmlar çeşitli suçlardan hükûm giymişlerdir. Cinayet, adam yaralama gibi suçlardan yatanların yanında, düşüncüyü ifade nedeniyle suçlanıp ceza alanlar da vardır. Mahkûmların bazıları ki özellikle düşünce suçluları, kanunlarda suç olarak tanımlanmamış düzmece suçlardan hapsedilmişlerdir. Bu nedenle içeridekilerin kimisi yaptığının suç olup olmadığını dahi bilmemekte. Ortada suç olmadığı için de durumunu düzeltmek için ne yapması gerektiğini de bilmemektedirler. Huguş ve öğretmen bunlar arasındadır.

Karakter Analizi

Murat Siyasi mahkûm olarak yirmi yıl hapse mahkûm edilmiş olan Murat, günlerini diğer mahkûmlara yardım etmeye çalışarak ve yazılarını hazırlayarak geçirir. Murat mahkûm olsun cezaevi yönetimi olsun hemen herkes tarafından sevilen ve takdir edilen bir kişidir. Diplomatik, vicdanlı, hoşgörülü, sakin, olgun ve entelektüel bir karaktere sahiptir.

Diplomat Murat, hapishanedeki cahil mahkûm ve gardiyanların arasında onların tutum ve davranışları arasında sıkça bir denge kurmaya çalışır. Kendisine yöneltilen teklif ve yönlendirmeleri kızmadan, karşısındakileri incitmeden, onların düşmanlığını değil ama dostluğunu kazanmaya dikkat ederek savuşturur. Tözey ve Şefika'nın ısrarlı davranışlarla kendisine yaklaşmaya çalışmasına sabırla ve uygun argümanlar sunarak karşılık verir. Onları nazikçe ret eder.

Yeni gelen jandarma onbaşısının Tözey'in Murat'ı ziyarete gelmesini engellemek istemesi üzerine, onunla konuşmasında yarı tehditkar yarı arkadaşça bir tavırla başlangıçta sinirli olan onbaşığı yumuşatarak tavrını değiştirmesini sağlar.

Entelektüel Murat, cezaevinin en eğitilmiş mahkûmudur. Genellikle adi suçlardan hükûm giymiş kişilerin bulunduğu cezaevinin az sayıdaki siyasi mahkûmundan biridir. Bulunduğu ortamda neredeyse okuma yazma bilen tek kişi olması nedeniyle cezaevi yönetimi tarafından muhasebe ve yazı işleri ile görevlendirilmiştir. Diğer yandan, mahkûmlar da hukuki sorunları ve dilekçe işleri konusunda her zaman ona danışıp yardım isterler. Murat, cezaevinde bir tarafından roman yazmaya çalışıp, dostu, Türkiye'nin en önemli şairlerinden Nazım Hikmet ile de mektuplaşmaktadır.

Vicdanlı Murat, mahkûm olsun, görevli olsun çevresinde bulunan herkesin sorunlarına karşı duyarlıdır. Pek çok mahkûm için onların kurtulması ya da en azından daha iyi şartlar edinebilmeleri adına resmi makamlara usanmadan yazılar yazar. Öte yandan, aynı mahkûmlar kendisinden başkalarına zarar verebilecek girişimlere yardım etmesini istediğinde kesin bir şekilde red eder. Şefika kocasından boşanmak ve çocuklarını terk etmek için ondan yardım ve tavsiye istediğinde yardım etmez. Bir mahkûmun diğer bir mahkûmu suçlamasına da müdahil olmak istemez. Cinayet'ten hükümlü Hanım'ı kurtarmak için çabalar. Bunu başaramadığında acı çeker.

Ayrıca Murat, uzunca bir süre cezaevinde olacağını bildiğinden kendisine yaklaşan kadınlara umut vererek imkansız bir aşk ilişkisine girmekten de özenle kaçınır. Böyle duygusal bir ilişki hem kendisine hem de karşısındaki kadına acı verecektir.

Sabırlı Sabırlı bir karakter olan Murat, çevresindekilerin sabırsız ve fevri davranışlarını çoğu zaman hoş karşılar. Örneğin, istemediği halde ısrarla kendisine yanaşmaya çalışan Tözey ve Şefika'yı sabırla, kızmadan, konuşarak vazgeçirmeye çalışır.

Tözey Kentin genelevinde çalışan yaşını almış bir fahişe olan Tözey, şımarık, ısrarcı, tutkulu ancak diğer yandan da mahkûmlar tarafından saygı duyulan, sözü dinlenen güçlü bir kadındır. Kısa süreliğine düştüğü cezaevinde Murat'a âşık olur.

Güçlü Başta kadın mahkûmlar olmak üzere çoğunluk Tözey'in gücü ve zenginliğinden dolayı korku ile karışık bir saygı göstermektedirler. Tözey, koğuştaki kadınları sık sık çeşitli işleri yapmakla görevlendirir. Bunların arasında Murat'a hizmet etmek de vardır. Tözey görevli kadın gardiyanları ve jandarma erini de rüşvet yoluyla istediği gibi yönetmektedir. Dışarıdaki "namuslu" olarak bilinen

kadınların kendisine saygı duymadığının farkında olan Tözey, maddi gücüyle ve karakteriyle kendini kabul ettirmeye, çevresini yönetmeye çalışır. İnsanların kendisini red etmesine tahammül edemez.

Tutkulu Murat'a aşık olan Tözey, sürekli onun peşindedir. Her fırsatta Murat'la konuşmaya ve kazanmaya çalışır. Tözey, Murat'ın kendisi ile ilgilenmemesi nedeniyle kadınlar koğuşunda sık sık ağlar ve dövünür. Murat'ı çıkana kadar (on yıl) daha bekleyeceğini ve bu süre zarfında kendisine bakacağını söyler.

Israrcı Tözey, Murat'ı kendine aşık etmek için sürekli olarak ona hediyeler gönderir. İhtiyaçlarını karşılamaya çalışır ve onu hem hapiste iken hem de çıktıktan sonra ziyaret eder. Bu durumdan ve Tözey'in ısrarlarından rahatsız olan Murat, onu üzmeden red etmeye ve ondan uzak durmaya çalışır. Tözey, Murat'ın itirazlarına aldırmaz etmez ve ona yaklaşma çabasındaki ısrarını sürdürür. Murat'ın sigarasının bittiğini gören kadın ona kaliteli marka sigaralar gönderir, ancak Murat bunları kabul etmek istemez. Tözey'in ısrarları sonucu kabul etmek zorunda kalır.

Hanım Kocasını öldürmekten idama mahkum edilmiş olan Hanım, yumuşak mizaçlı, iyi huylu, vicdanlı biridir.

Nazik İşlediği suçun vahşiliğine karşın Hanım yumuşak huylu ve insanların kötülüğünü düşünmeyen, onlarla iyi ilişkiler kurmaya çalışan, sessiz, nazik bir karakterdir. Suç ortağı Ali'nin başına kötü bir şey gelmesinden korkar. Murat'a yardımları karşılığında teşekkür etmek için bir kazak örer.

Çaresiz Hanım, davası sürerken korkuyla kendisine verilecek olan cezayı beklemektedir. Büyük bir ceza almaktan son derece korkan Hanım, okuma yazma bilmediğinden Murat'tan kendisine yardımcı olmasını bekler. Murat'ın mahkemeye ve Ankara'daki bürokrat ve politikacılara yazdığı mektuplardan başka bir dayanağı yoktur.

Dürüst Genç sevgilisi ile birlikte kocasını öldürdüğü için suçu sevgilisi Ali'nin üzerine atarak kurtulmaya çalışmaz. Çevresindekiler, başta Murat olmak üzere, eğer suçu reşit olmayan Ali'ye yüklemesini ise idama kadar gidebilecek bir ceza alabileceği konusunda onu ikna edemezler. Hanım, alacağı cezadan korkmakla birlikte, itiraz etmeden mahkemenin kararını bekler. Başlangıçta verdiği ifadeyi değiştirmez.

Şefika Hapishanenin iyi kalpli ve herkes tarafından sevilen kadın koğuşu gardiyanının ölümü üzerine yerine geçen kızı Şefika, annesinin tam tersine sert mizaçlı, hırçın, kavgacı ve kurnaz biridir.

Hırçın ve kavgacı Şefika cezaevinde göreve ilk başladığı günden itibaren hırçın ve kavgacı kişiliğiyle çevresindekilere göz dağı vermeye çalışarak iktidar alanını genişletir. Kendisine emir veren gardiyanı tartaklar. Baş gardiyan ve diğer mahkumlar kendisinin bu hırçınlığından çekinirler.

Bağımsız Şefika hırçın ve kavgacı olmasına karşın bağımsızlığına düşkün bir kişiliktir. Cezaevine ilk geldiği günden itibaren giyimine ve davranışlarına karışılmasına izin vermez. Buna yeltenenleri sert bir şekilde uyarır. Kendisini yönetmeye ve yönlendirmeye çalışan erkekleri azarlar.

Sorumsuz Yaşantısından memnun olmayan Şefika, ailesine ve özellikle çocuklarına karşı son derece ilgisizdir. Hasta çocuklarının sorumluluğunu üstlenmez. Onları terk ederek babaları ile bırakmak istemektedir. Nitekim, finale doğru erkek gardiyanlardan biri ile anlaşarak kaçır.

Murat ve Tözey

Murat avluyu seyreder

Kadınların koğuşunda kahve falı: Tözey ve diğerleri

Murat ve Ali a avludaki Hanım'la konuşurlar

Hanim idama götürülürken